

Ob petdesetletnici smrti dr. Karla Štreklja

Ze od nekdaj je znano veselje do petja pri Slovencih. Pri tem je imela ljudska pesem važno vlogo. Tako so kulturni delavci že od Trubarja dalje posvečali naši pesmi vso skrb in ljubezen. Zato je razumljivo, da se je tudi znanost o ljudski kulturi, odkar se je pričela razvijati na Slovenskem, kmalu zavzela za raziskovanje ljudske pesmi in je prav na tem področju žela prve večje uspehe. Med številnimi zbiratelji in raziskovalci je dosegel prvi mednarodno priznan uspeh dr. Karla Štreklja. Njegovo življenjsko delo »Slovenske narodne pesmi« je za našo in svetovno znanost izredno pomembno. Ob 50-letnici smrti zasluži, da se mu oddolžimo vsaj z nekaj skromnimi besedami.

Štreklj je bil po rodu s Krasa in je po dolgih letih neumornega pedagoškega dela kot profesor univerze v Gradcu umrl 7. julija 1912. Kot znanstvenik se je posvečal najprej jezikoslovju. Raziskovanje živega ljudskega jezika, o katerem je napisal več tehničnih razprav, ga je zblizalo z ljudskim slovstvom. Zlasti ga je zamikala ljudska pesem, s katero si je v izdaji »Slovenskih narodnih pesmi« postavil nesmrten spomenik. Glede na ta uspeh je bil postavljen za predsednika delovnega odbora za zbiranje slovenskih ljudskih pesmi z melodijami pred prvo svetovno vojno.

Štrekljeve »Slovenske narodne pesmi« so izhajale dolgih 28 let od 1895 do 1923 pri Slovenski Matici v Ljubljani v 16 snopičih oziroma v 4 knjigah. Zaradi Štrekljeve smrti l. 1912 je zadnja dva snopiča uredil dr. Joža Glonar. V zbirki je objavljenih na znanstven način 8686 ljudskih pesmi, zapisanih po večjem številu zbirateljev. Ureditve gradiva se namreč opira na razne snovi, ki obsegajo posamezne skupine variant (inače) v izvorni obliki zapisovalcev po ustnem izročilu. Posameznim variantam so dodane tudi razne redakcije zbirateljev oziroma izdajateljev. Iz teh so vidne nekdanje romantične težnje po domnevem izboljšavanju ljudskih stvaritev kot nasprotje Štrekljevih naprednih znanstvenih prizadevanj po zajetju čim bolj originalne ljudske dikcije.

Vsaki pesmi je dodana »domovnica« o izvoru zapisa, v opombah pa tudi pojasnilo, ali je bila zapisana po petju ali po nareku, dalje

o morebitni prejšnji objavi, o redakcijskih spremembah itd. V opombah so objavljene nekatere melodije ali podatki o njih nahajališču. Pomanjkanje večjega števila melodij je moglo Štreklja odvrnati od večje pozornosti za obliko besedil, torej za metriko. To je vidno iz izpuščanja posameznih akcentov, na katere sam Štreklj uvodoma opozarja. Za vse to je treba seveda iskati vzroke v stopnji dognanosti gradiva.

Prav realistična usmeritev dela, ki si zastavlja izvedljive cilje, kot jih dopušča gradivo, pomeni neprecenljivo dragocenost Štrekljeve

znanstvene metode. To so spoznali že Štrekljevi sodobniki in izpričali mnogi vidni znanstveniki iz raznih evropskih dežel (V. Jagić, J. Polivka, Iljinski, Brückner itd.), kmalu po objavi prvih snopičev.

Štrekljeva zbirka »Slovenske narodne pesmi« je prav zaradi realističnih znanstvenih metod, jasno postavljenih in doseženih ciljev ter samokritičnosti še danes nadvse pomembna osnova za raziskovanje slovenskih ljudskih pesmi in bo tudi v prihodnje še dolgo ostala neobhodno pomagalo znanstvenikom in drugim kulturnim delavcem.

Dr. R. Hrobatin

Slovenski etnografski muzej in v njem skriti zakladi

Povprečni obiskovalci Etnografskega muzeja v Ljubljani, h katerim prištevamo poleg šol še druge domače in tuje skupine ter posameznike, ki si ogledajo muzej zaradi muzeja, ne pa zaradi posebnega zanimanja za ta ali oni predmet, največkrat ne vedo, da je stalna razstava muzeja le majhen del gradiva, s katerim muzej razpolaga in ga hrani bodisi v shrambah, omarah, predalih in drugod. Morda bi bilo zato prav, da o gradivu, ki ni razstavljeno, povem nekaj več.

Sem sodi nad 12.000 etnografskih predmetov (razstavljenih je okoli 750!), ki jih muzej hrani deloma v shrambah pod isto streho kot je uprava in stalna razstava, deloma pa v velikem kletnem prostoru sosednje Moderne galerije. To so predmeti, povezani z vsemi panogami ljudske kulture od poljstva, gospodarstva, obrti in noše, dalje predmeti, povezani z običaji, glasbo in ljudsko umetnostjo. Vsak predmet zase nam nekaj pove, domala vsak je izdelek kmečkih rok, vsak je po svoje lep in zanimiv.

Poleg te velike zbirke domačih etnografskih predmetov ima muzej še okoli 1500 predmetov, povezanih s kulturo tujih ljudstev Afrike, Amerike, Azije in Oceanije. S kolikim zanimanjem bi si jih ogledovali vedoželjni dijaki vseh šol ter ljubitelji potopisne literature. Toda žal vse te predmete poznajo v glavnem le muzejski uslužbenci in redki posamezniki, ki so z muzejem tesneje povezani. Prostor, odmerjen muzeju, je mnogo, mnogo premajhen!

Muzej pa nima opraviiti samo s predmeti, kakor bi mislil marsikdo. V arhivu, ki je povsem dokumentarnega značaja, se je nabralo nad 20.000 fotografij, okoli 14.000 negativov ter nad 10.000 prostoročnih in tehničnih risb. To ilustrativno gradivo ima celo določene prednosti pred zbirkami predmetov, saj pokaže npr. tudi stvari, ki jih stalna razstava ne more. To so predvsem naselja, domovi in najraznovrstnejše ljudske stavbe z vseh etničnih območij Slovenije, dalje obrti in gospodarske panoge, prikazane v svojem naravnem okolju. Poleg tega se to ilustrativno gradivo praktično izkorišča in uporablja, kajti lahko se prenaša, pošilja, prerisuje ali drugače razmnožuje. S tem gradivom muzej pomaga najrazličnejšim interesom: arhitektom, dijakom strokovnih in drugih šol, zlasti šoli za oblikovanje, tekstilni šoli, pa tudi gimnazijcem, ki si za svojo maturitetno nalogo izberejo etnografsko temo. Potem so tu gledališki, filmski in drugi javni delavci, ki bi radi ločili pristno od nepristnega, domače od tujega. Mnogo je takih obiskovalcev muzeja, vendar še premalo.

Zgodi se, da imajo včasih tuji boljši posluh za izkoriščanje kulturnih vrednot našega naroda od nas samih. To potrjuje tudi tale primer: Vinski trgovec v Londonu, ki kupuje in prodaja naša vina, želi, da bi bila strežnica oblečena v staro pristno ljudsko nošo, rabljeno nekoč v kraju, od koder je vino. Po posredniku se obrne na muzej s prošnjo, da bi to nošo dobil najprej na ogled

IX. kongres jugoslovanskih folkloristov

(Mostar-Trebinje, 16.—20. septembra 1962)

Na zunaj je kongres potekal v znamenju raznih superlativov (da delno povzamem besedo bivšega in po-novnega predsednika ZFJ tov. *Nedeljkovića*): Zbrali smo se in začeli z delom v najtoplejšem kraju Jugoslavije, *Mostarju*, v prestolnici pokrajine z baje najbogatejšo folkloro oziroma z najlepšo ljudsko pesmijo, z najboljšim vinom — žilavko, nadaljevali smo z obiskom najzanimivejših bogomilskih nagrobnikov v Radimlju ob najhujši plohi, čemur je sledilo najslajše grozdje v Stolcu pa najdražje prenočevanje v edinem hotelu v Trebinju — pri vsem tem pa smo bili deležni povsod najtoplejšega sprejema in najprijaznejše — ne zgolj turistične! — ustrežljivosti in pozornosti na vsakem koraku, na cesti in v lokalni. Jasno, izredna zemlja, kot je kršna Hercegovina, rodi izredne plodove, pa tudi izjemnega človeka z izjemno ljudsko ustvarjalnostjo. Zemlja z divje romantičnimi soteskami Neretve, z neskončnimi planjavami golega kamenja, kjer na vrhovih čepé stare trdnjave (dandanes se jim le še posmehujemo), pa tudi zemlja s plodnimi ravnici in polji tik tja do morja. Prostor junaškega ljudstva, ki je zanimivo opredeljeno med Srbe, Hrvate in muslimane.

Vse to smo opazili, o vsem smo tudi slišali na kongresu, ki je po republiškem turnusu vsakoletnih sklicanj zboroval letos v tej zemlji, ob prisotnosti in sodelovanju številnih delegatov, predavateljev in drugih udeležencev iz vseh republik, pa tudi znanstvenikov iz tujih dežel. Predavanja iz prve teme so bila v celoti namenjena *Hercegovini in njeni folklori*: geografska, demografska, historična, lingvistična, arheološka in agrarno-ekonomska orientacija, potem obdelava ljudskega gradiva — pesmi, plesi, pripovedke, običaji, noše, glasba itd.

Tudi predavanja druge teme *Družbeni značaj ljudske umetnosti* so se v glavnem oslanjala na hercegovsko ljudsko gradivo: nastajanje novih ljudskih pesmi med NOB, revolucijo in v času izgradnje. Prav

(Nadaljevanje z 11. strani)

na barvni fotografiji ali sliki, nato pa naj bi muzej še pomagal z nasveti, kje in kako bi tako nošo dobil oziroma katera šiviljska delavnica bi nošo izdelala zvesto po muzejskih predlogih. — Muzej je sicer ob tem in še ob marsikaterem drugem primeru v zadregi, ker mu v ilustrativnem gradivu manjka zlasti dobrih barvnih reprodukcij, ima pa zato npr. lepe Šantlove akvarele, ki jih je mogoče kopirati ali oskrbeti barvno fotografijo.

Muzej samo želi, da bi londonski kupec imel še mnogo posnemavcev — predvsem pri nas doma.

F. Šarf

na hercegovskem borbenem terenu in z junaškim ljudstvom, ki še vedno plodno snuje, najde vključevanje sodobne ljudske ustvarjalnosti med tradicionalno folklorno izročilo svojo potrebno utemeljitev. Zaradi velikega števila predavanj so bila ta deloma razdeljena na dve sekciji, v katerih je bila tudi živa razprava o podanih tezah. Osrednja obširna tema kongresa — že v *Trebinju* — je obsegala referat o mnogih *Pomladanskih običajih*: zlasti o jurjevanju, pustovanju, kresovanju ipd. Predavatelji so predmet vsestransko obdelovali in analizirali (tekstovno, glasbeno, koreološko), tudi s primerjanjem tujih podobnih običajev. Predavanja so spremljali boljši ali slabši posnetki na magnetofonskem traku.

V zadnjem delu je nekaj predavanj obravnavalo še vprašanje *Reprodukcije in obdelave folklorne*, vmes so sledile posamezne specialne teme npr. ljudska materialna kultura.

Natrpni teoretski del programa je pozivilo terensko demonstriranje, prikazovanje hercegovskih in muslimanskih plesov iz okolice Mostarja, uspeha prireditve plesov in pesmi v Veličanih na Popovem polju (tudi guslarja), predvajanje tehnično posrečenega bolgarskega filma o Korantih — Kukerih, dalje ogledovanje muzejev NOB, starega Mostarja, tipa muslimanske hiše v Stolcu in Trebinju in še in še. Zlasti v Veličanih smo bili priče živega terenskega dela in njegovih odmevov: snemanje petja med plesom in guslarja na trak, nato predvajanje traku izvajalcem in — njihova avtokritika (!).

Strogo disciplinirani udeleženci so sicer grajali — na letni skupščini in že prej v razpravi — nekatere pomankljivosti kongresa, večina predavanj ni bila prej razmnožena in vnaprej dostavljena udeležencem, zato so se brala v celoti, ne v odlomkih oziroma zaključkih; predavanja niso potekala natančno (!) po vrstnem redu tiskanega sporeda; bila so predolga, čez odmerjeni čas; niso se pričnala ob uri; čas za razpravo je bil preskopo odmerjen in še to in ono. Poleg tehničnih motenj kongres kritikom (podroben pregled kongresa z analizo in oceno bo gotovo sledil v strokovnem tisku) tudi notranje ni povsem ustrezal: še vedno je bilo precej deskriptivnosti, zato preobširnosti s premalo analize in zaključkov; pa še spornost izhodišč za obravnavo gradiva ipd. Kljub temu je IX. kongres uspešno nadaljeval načeto delo prejšnjih zborov in pokazal velike napore sodelujočih in udeležencev: intenzivno delo je trajalo dnevno od jutra do večera, skoraj brez pravega oddiha, potrebnega tudi za primerno sprejemanje vrhane snovi, saj se je v 4 predavateljskih dneh zvrstilo

blizu 60 referatov z razpravami. Kongres je prikazal resumé enoletnega prizadevanja pri študiju duhovne in materialne ljudske kulture jugoslovanskih folkloristov, kulturnih delavcev, ki se trudijo s pedom in aparatom registrirati, znanstveno analitično in komparativno obdelati zaklade ljudske ustvarjalnosti in jim udariti pečat zgodovinske zanesljivosti in trajnosti.

Vredno je pripomniti, da kongresno gradivo vsako leto izide — s precejšnjimi napori in stroški — zbrano v posebnem Zborniku, po katerem bo s pridom segel marsikateri javni kulturni delavec, ki sicer ni v vrstah etnografov, a mu je mar ljudskih starostitosti. L. Stanek

Rozalija na kraljevskih ženitkah

(Konec pravljice o Pepešnjaku)

Tedaj je rekel kralj:

»Tudi to staro babico morate poklicati na ženitke, nam bo pripovedovala pravljice!«

Hotela sem stopiti na kamion, pa ni šlo, so mi morali pristaviti lojtre in me potiskati, pa še sem komaj zlezla gor. Ko sem bila na vrhu, sem oriskala in pela kot nora, pa njuhala tobak, da me je vse gledalo.

Potem je prišel kralj, me zagledal in skočil k meni. Sama pri sebi sem mislila: Ta je lepa, da nikoli take!

Kaj bi, smo pili in jedli, so pri-nášali konfete, čokolade, vsake sorte reči, da sem grizla in jedla in tudi pila. Ko so se vsi opili, so upijali tudi mene z nekakšnim žganjem, toliko da se nisem začela valjati po tleh. Ker se me je polotil spanec, sem sedla na klopco in zaspa. Tedaj so me pustili pri miru, so plesali in oriskali in peli in jaz ne vem več kaj, ker sem spala takrat.

Potem sem prišla sèm. Od tam sem počasi prikrepsala sèm, da bi vam pravila te norčije. Vi pa smejte se zdaj, saj imate za kaj se smejati!

Posnel in poknjžil

M. Matičetov

K slovesu od Rozalije Di Lenardo (glej objavo v št. 2, str. 10)

Kongres folkloristov 1963

Kongres SFJ I. 1963, deseti po vrsti, bo organiziralo društvo folkloristov Črne gore zadnje dni avgusta oziroma prve dni septembra, tako da ne bo nerodno tem, ki bi se hoteli udeležiti tudi slavističnega kongresa v septembru. Na seji glavnega odbora so bile sprejete naslednje teme: 1. Njegoš in ljudsko ustvarjanje. 2. Folklor in nje izvajanje. 3. Dramske oblike in elementi v našem ljudskem ustvarjanju. V času kongresa bodo prireditelji organizirali izlet na Lovćen k Njegoševi grobnici.

Gradivo za raziskovanje naše ljudske kulture niso samo zapisi marljivih zbiravcev, bolj ali manj poljudni deskriptivni spisi naših prvih narodopiscev, da ne govorimo o lastnem terenskem delu posameznega zapisovavca, ampak mnogokrat tudi povsem literarna dela, bodisi starejših ali sodobnih pisateljev. Vendar je treba biti pri uporabi takega, iz literature nabranega gradiva skrajno previden. Imeti moramo na umu, da je pisatelj umetnik, ki sme resnična dejstva prikrojiti svojim umetniškim potrebam in za znanstveno resničnost svojih navedb ni nikomur odgovoren. Kadar gre za podatke, ki jih moremo preveriti s pomočjo drugih virov, bomo morebitne preuredbe hitro spoznali. Do nerodnih zmot pa nas lahko privede prevelika lahkovernost v primeru, da smo naleteli na doslej neznan pojav.

Tako je v letošnji 14. številki verskega lista *Družina* v rubriki *Verski običaji na Slovenskem* omenjeno, da so na Notranjskem »svoje dni stare ženice zjutraj pred žetvijo molile staro molitev: O, ti sveto rumeno sonce...« itd. Podatek je vzet dobesedno iz zbirke M. Turnška *Pod vernim krovom*, III. del (Od kresa do adventa), Gorica 1946, str. 33, le da je tam navedeno daljše besedilo, v obeh primerih pa je na koncu opomba, da so to molitev molili »še doma v čumnatci«. Nečesa podobnega v naši narodopisni literaturi ni najti, čeprav je npr. rajni B. Orel v svojem obsežnem delu *Slovenski ljudski običaji* (Narodopisje Slovenec) upošteval menda vse dosegljivo objavljeno gradivo. Turnšek se v svoji zbirki sklicuje na literarni vir, *Petrinko* Ivana Matičiča (izšla v Ljubljani 1944) in navaja Logatec in Cerknico kot kraja, za katera podatke velja.

Pozanimali smo se pri pisatelju Matičiču, kako je pravzaprav s to bojda obredno žetveno molitvijo, če je res zapis ali ne morda njegov lastni pisateljski domislek. Pa je povedal, da je v otroških letih (ok. 1895) slišal v svoji domači vasi Ivanje selo pri Rakeku moliti takó 90-letno Maticovko.

Ženica da je znala same take starinske molitve, ne kakor drugi vaščani. Besedilo »O, ti sveto rumeno sonce...«, da ni bilo posebna žetvena molitev, žeberala jo je sama doma v svoji izbi, preden je šla na dnino, »tisti dan, ko se je namenila iti kam žet«. Pisateljeva mati jo je večkrat slišala moliti in je pozneje sin pri njej preveril zanesljivost svojega spomina.

Potemtakem je treba v Turnškovem citatu popraviti dve stvari: molitev ni obredna žetvena, kakor bi sodili iz objavljene formulacije in velja za okolico Rakeka ne pa za Logatec in Cerknico. Razen tega ne moremo pavšalno trditi, da so »svo-

je dni stare ženice zjutraj pred žetvijo« tako molile, če vemo, da je molitev znala ena starka v vasi. Dovoliti bi si smeli kvečjemu previdno domnevo.

Besedilo »molitve« je dejansko zelo zanimivo in moramo biti pisatelju Matičiču hvaležni, da nam ga je ohranil. Začne se z nagovorom sonca in se pozneje obrača k vodi. Takole pravi:

*O, ti sveto rumeno sonce,
obsijaj vse,
obsijaj tudi mojo ubogo
dušo in telo!*

Prišli so trije peharčki:
v prvem Bog Oče,
v drugem Bog Sin,
v tretjem Bog Sveti Duh.
Prebivajte v vseh teh,
kakor tudi mi prebivamo.

*Dobro jutro, voda,
jutranja moja rosa!*
Izpod božje rane dol
so pritekli trije peharčki:
eden poln zlata,
drugi poln srebra,
tretji same božje ljubezni.
O, usmilit se nesrečnih

vernih duš,
ki po goščah in puščavah
trpe žejo in lakoto!

Viri sporočajo besedilo strnjeno, tu smo ga razdelili v »verz« kot so navadni pri ljudskih molitvah, imenovanih največkrat »Zlati očenaš«; tem je notranjska molitev še najbližja, čeprav ji pravega para še nismo našli. Če si jo natančneje ogledamo, se nam zdi, da je sestavljena iz dveh delov, ki sta si podobna, uvaža pa ju nagovor sonca in vode. Kaj če nista bila nekoč tadva nagovora bistveni del besedila in je vse drugo pozneje dodana krščanska prevleka? Če pomislimo na razne običaje v zvezi z vodo v spomladanskem času (umivanje s tekočo vodo za veliko noč, umivanje z roso za binkošti, krstitev vodnjakov in studencev; prim. npr. B. Orel, o. c. I, str. 327 in 337), na pete prošnje za dež pri vodnjakih in mostovih, razna vedeževanja ipd., potem bi si upali domnevati, da je nemara tudi pozdrav jutranji rosi in vodi v naši molitvi nekaj podobnega, namreč ostanek ali vsaj odsev nekdanjih, predkrščanskih kultov vode pri nas. In pozdrav soncu, ali ne zveni kakor odmev prastarega sončnega kulta, nekaj takega kot pripoveduje recimo Vergil o Eneju, da je vstal, pogledal kvišku proti vzhajajočemu soncu, zajel prgišče vode iz reke in začel moliti proti

Predavanju. Prvi društveni sestanek je bil 9. novembra 1962. Na njem je dr. V. Vodušek poročal o »Letošnjem kongresu SFJ v Mostarju in Trebinju«. Ker so bili navzoči tudi drugi udeleženci kongresa, se je po poročilu razvil živahen pomenek o pozitivnih straneh in o pomanjkljivostih, ki so jih posamezniki opazili. — Naslednji diskusijski večer je bil 23. novembra 1962, ko je o raziskovanjih ekipe ljubljanskega etnografskega muzeja v Loški dolini poročala M. Makarovičeva. Predavanje so poživljale številne slike in risbe. — Tretjič smo se sestali 21. decembra 1962. O Evropski folklorni konferenci v Bruslju, kjer so razpravljali o stari obrti in karnevalu, je poročal dr. N. Kuret.

Naše člane obveščamo, da sta se Slovensko etnografsko društvo in slovenska podružnica Etnološkega društva Jugoslavije dogovorili o sodelovanju, za začetek glede predavanj. Obe se bosta v bodoče pravčasno obveščali o nameravanih sestankih, zato da ne bo prišlo do supadanja datumov. Tudi bo vsaka svojemu članstvu sporočila, kdaj, kje in o čem bo predavanje pri kolegh, da bo vsak lahko šel poslušat, kar ga bo zanimalo. V skladu s tem sporočamo, da je podružnica EDJ priredila 7. decembra 1962 sestanek, na katerem je I. Sedej predaval o slovenski ljudski likovni umetnosti.

Povedati moramo še to, da zaradi finančnih težav v bodoče ne bomo več najavljali predavanj v dnevnem časopisu, pač pa bomo našim članom, ki morejo prihajati v Ljubljano, pošiljali pismena obvestila.

nebu? Pa ni treba hoditi v antično literaturo iskat primerov. V svojem zanimivem delu *Die verzauberten Taler* (Urgeschichtliche Kulte und Bräuche in alten Rätien. Freiburg in Breisgau 1961) jih Ch. Caminada navaja vse polno iz raznih območij in opozarja na vsebinsko sorodne retoromanske običaje, ki pa so zelo podobni našim. Mar niso običaji ob poletnem in zimskem sončnem obratu vendarle ostanki sončnega kulta? Navadno ne mislimo dosti na to, pa bi jih le kazalo tudi s te strani vrednotiti.

Kajpak pri takih ugibanjih ne smemo narediti napake, na katero smo opozarjali v začetku, da bi namreč nekaterim pojavom pripisovali prevelik pomen ali jim iskali nenavadno vsebinsko ozadje. Primer, ki smo ga navedli, naj bi bil samo opozorilo, kako je na eni strani nujna previdnost pri uporabi literarnih virov in kako bi se mogel na drugi strani med peskom čisto vsakdanjega gradiva znajti kakšen drobec, ki bi se morda nekoč po natančnejši preiskavi razodel kot pomemben doprinos k spoznavanju pravadnih kultov na naših tleh. ZK.

Med novimi knjigami

Slovenski Etnograf XV (1962). Uredila Boris Orel in Milko Matičetov. Ljubljana 1962, str. 287 + 6 slikovnih prilog.

Novi letnik se začne z žalostno ugotovitvijo, da je v minulemu letu slovenska etnografija izgubila kar tri prominentne delavce: dr. Nika Županiča, dr. Boža Škerlja in dr. Borisa Orla. O prvih dveh sta objavljena še posebna spominska članka, rajnemu dr. Orlu pa bo posvečen celotni prihodnji letnik časopisa, ker je bil pri tem še sam uredniško soudeležen.

Načelno važna so razglabljanja S. Kremenška o Težnjah v sodobni etnološki znanstveni teoriji. Na področje socialne ljudske kulture posega Fr. Goršič s člankom Nekaj pogledov na družbenost starih Slovencev. Ljudsko nošo obravnava spet A. Baš s prispevkom o Hlačah v srednjeveški ljudski noši na Slovenskem. Tudi naslednja dva avtorja sta posegla na področje materialne ljudske kulture, tako J. Moder s prijetno pisanim člankom o Kitarjih in slavniki v Dolu pri Ljubljani in Vl. Koren o Oskrbji v vodo in oblikah vodnjakov v Prekmurju. I. Grafenauer govori o Breznu in brezovi vodi. S podatki o Brezovi vodi na Notranjskem ga dopolnjuje S. Suhadolnik.

Drugi del časopisa je posvečen ljudski duhovni kulturi. G. Makarovič je prispeval študijo o Slikanju ljudskih slik na steklo na Slovenskem, E. Čevc pa se je lotil motiva Fantastičnih ptic s panjskih končnic. Hrvaški folklorist N. Bonifacič Rožin piše o ročnih lutkah na Hrvaškem pod naslovom Šante i Pante. Novo o »naši« tradicijski lutki odkriva N. Kureč. Z. Kumer obravnava s tekstovnega in glasbenega vidika Balado o maščevanju zapuščene ljubice. Medsebojnih vplivov srednjeveške literature in slovenske ljudske tradicije se dotika J. Stanonik v sestavku Rex Arturus iz katedrale v Otrantu. O problemih zapisovanja in metrike slovenskih ljudskih pesmi piše R. Hrovatin. Nazadnje objavlja M. Matičetov iz Štrekljeve zapuščene korespondence s Francem Kramarjem.

Med poročili beremo o Grebenčevi zbirki v Etnografskem muzeju v Ljubljani (M. Makarovič), o delu Etnografskega muzeja v Ljubljani v letih 1960-61 (P. Štrukelj), o mednarodnem simpoziju za raziskovanje delavske pesmi v Liblicah pri Pragi v marcu 1961 (R. Hrovatin) in o tretjem posvetovanju vzhodnoalpskih narodopiscev v retoromanski Švici ob koncu poletja 1961 (M. Matičetov).

Spominski članki so posvečeni prof. dr. Niku Županiču (M. Makarovič), dr. Božu Škerlju (V. No-

vak) in Antonu Cuffolu, Bevkovemu Martinu Cedermacu (M. Matičetov).

Letnik zaključuje dolga vrsta (19) poročil in ocen etnografskih publikacij zadnjega časa.

Etnološki pregled 3, Beograd 1961, ki ga izdaja vsako leto Etnološko društvo Jugoslavije v uredništvu dr. Milovana Gavazija, prinaša vrsto zanimivih člankov. Uvodoma je objavljen obsežen povzetek študije poljskih etnografov Z. Bialyja in E. Zarnecke-Bialy o preverjanju gradiva s terenskih raziskavanj. Problem je v tem, da so podatki lahko tudi nezanesljivi, ker se informatorji ne spominjajo dobro, pa nehoti povedo kaj napak, tako da pride celo do pravih falzifikatov. Na drugi strani pa mora etnograf razumeti tudi način izražanja informatorjev, ker je to bistveno važno za interpretacijo gradiva. Naslednja razprava je delo V. Nikolić o zakonskem življenju Srbov in Metohijci. Obdelan je problem sorodstva imovinskega stanja, način sklepanja zakonov, ločitve itd. R. Nikolić obširno poroča o etnološkem delu v Jugoslaviji v času 1941-1961. Krajše članke sta prispevala M. Filipović (Naknadne babine ili povojnica) in J. Trifunovski (O Turcima u Ovčepoljskoj kotlini). Spominski članki so posvečeni B. Drobnjakoviću (P. Vlahović), Niku Županiču (Fr. Baš), Božu Škerlju (B. Vlahović) in M. Kus-Nikolajevu (Z. Kus). Razen beležk je na koncu še vrsta knjižnih poročil in ocen, med njimi o slovenski publikaciji *Alpes Orientales I* (Ljubljana, 1959).

Narodno stvaralaštvo — Folklor. Organ Saveza folklorista Jugosla-

vije. 1. Beograd. 1962. — Izšel je prvi zvezek glasila, o katerem se je že dalj časa govorilo, saj nam je osrednjega strokovnega časopisa zares manjkalo, posebno takega, ki bi izhajal večkrat na leto. Narodno stvaralaštvo naj bi po načrtu izhajalo četrtletno ter prinašalo krajše članke, knjižna poročila in ocene, objavljalo zanimivo gradivo in opozarjalo na novosti iz stroke. Uredniški odbor sestavljajo zastopniki vseh republiških društev, glavni in odgovorni urednik je dr. Dušan Nedeljković, ki je za prvo številko napisal programski uvodnik. Članki so lahko objavljeni v kateremkoli jugoslovanskem jeziku. V tej številki obravnavajo npr. problem folklorne vasi in mesta, verzifikacije deseterca, teme iz ljudskega pripovedništva in ljudske dramatike, iz ljudske instrumentalne glasbe itd. Med knjižnimi poročili se nekatera nanašajo na najnovejšo strokovno publikacije. Sodelavci časopisa so iz vseh naših republik, tako da je že s te strani zagotovljena pisana vsebina. Zvezek zaključujejo povzetki v tujih jezikih, kar bo našemu glasilu omogočilo vstop v krog inozemskih strokovnjakov, da se bodo tudi na ta način seznanili s prizadevanji jugoslovanske folkloristike.

Časopis v pripravi obliki male osmerke ima vabljivo zunanjo opremo in čeden tisk, da ga je prijetno vzeti v roke. Letna naročnina je 1000 dinarjev. Bravci Glasnika ga lahko naročijo bodisi na našem tajništvu, Ljubljana, Wolfova 8/II, ali neposredno pri upravi v Beogradu, Knez Mihajlova 35/III, naročnino pa naj nakažejo naravnost na tek, račun Zveze, Zagreb, št. 400-15-3-353.

Letno poročilo o materialnem in finančnem poslovanju

(Obvezno po 133. členu zakona o tisku)

Glasnik je glasilo Slovenskega etnografskega društva, hkrati pa seznanja javnost s njegovim delom, poroča o aktualnih problemih etnografije, o novih strokovnih publikacijah, o delu etnografskih ustanov in pomaga ustvarjati stalno poročevalsko omrežje, ki je vsakemu raziskovalcu ljudske kulture nujno potrebno. Vprašalnice redno objavljajo etnografske ustanove, posamezni etnografi pa tudi raziskovalci iz sorodnih strok.

List izhaja štirikrat letno v nedoločenih razdobjih. V letu 1961 je izšel trikrat, ker je bila zadnja številka dvojna. Naklada je bila 2300 izvodov. Od tega gre za redne naročnike 2000 izvodov, zamenjave 200 izvodov, na zalogi je še 158 izvodov.

Člani Slovenskega etnografskega društva in poročevalci dobivajo list brezplačno, prav tako ga brezplačno pošiljamo etnografskim ustanovam in nekaterim drugim institucijam, kolikor ga ne dobivajo v zamenjo. Za druge redne naročnike je letna naročnina v 1. 1961 znašala

50 din, posamezni izvod je stal 15 din. Za leto 1962 smo zaradi finančnih težav sklenili letno naročnino povečati na 100 din, ceno posamezni številki pa na 30 din.

Izdatki:

papir	23.466 din
tisk	227.250 din
klišeji	4.000 din
poština	32.240 din
skupaj	291.966 din

Dohodki:

prispevek SED	103.696 din
subvencije Sklada	
za založništvo LRS	100.000 din
prispevek Glasbeno	
narodopisnega inštituta	85.000 din
naročnina in prodaja	3.270 din
skupaj	291.966 din

Za upravo in uredništvo
odgovorni urednik:

Dr. Valens Vodušek